

ממנו גרוטאות של זהב, בשווי של שני דינרי זהב? (119)

ומתרצת הגמרא: **אמר אביי**: אמנם אפשר לפרש כך את לשון השטר. אולם מאחר שהוא ספק, הרי **יד בעל השטר על התחתונה**. והוא אינו יכול לתבוע אלא את הפחות ביותר שיכול להשתמע מהשטר, דהיינו שהזהב יהיה בשווי של שני דינרי כסף בלבד.

ומקשה הגמרא: **אי הכי, רישא נמי**, (120) הברייתא הקודמת, (121) האומרת שאם היה כתוב "כסף בדינרין", הוא חייב לתת לו כסף בשווי שני דינרי זהב. מדוע לא נאמר שם להיפך, שיד בעל השטר על התחתונה, ושמה הכוונה לגרוטאות של כסף בשווי שני דינרי כסף בלבד?! (122)

ומתרצת הגמרא: **אמר רב אשי**: **רישא**, הברייתא הראשונה, מדברת בכגון **דכתב "דינרי"**. שמשמעותו דינרי זהב, ולכן אנו

אמר מר: "דהב" — **אין פחות מדינר דהב**. ודנה הגמרא: **אימא נסכא**?! שמא הכוונה לחתיכת זהב?

ומתרצת הגמרא: **אמר רבי אלעזר**: **דכתב מטבע**, שהיה כתוב במפורש "מטבע דהב".

ומקשה הגמרא: **ואימא פריטי**, שמא הכוונה לפרוטות מזהב?

ומתרצת הגמרא: **פריטי דדהבא לא עברי אינשי**. בשום מקום לא עושים פרוטות מזהב. והמטבע הקטנה ביותר של זהב הוא דינר.

אמר מר: "זהב בדינרין", **אין פחות מבשני דינרין כסף, זהב**.

ודנה הגמרא: **ואימא**: **דהבא פריכא, בתרי דינרי דהבא, קאמר**. שמא גם "בדינרין" הכוונה לדינרי זהב, ופירושו, שהוא לזה

120. על פי גירסת רשב"ם ותוס'.

121. הגמרא ידעה ששתי הברייתות, ברייתא אחת הם, ולכן קוראת לה "רישא". תוס' ד"ה אי.

122. בשלמא אם לא הסיפא, הייתי אומר שסתם "דינרין" הוא זהב. אבל עתה, שמצינו בסיפא ש"דינרין" הוא כסף, אם כן גם כאן נאמר כן. תוס' ד"ה אי.

הרשב"ם מוסיף, שהקושיא היא גם כן על הרישא של הברייתא הזאת, בדהב דינרין ודינרין דהב שנותן לו שני דינרי זהב, ולמה לא נפרש זהב בשווי שני דינרי כסף? [ומתרץ, שמדובר כאן ב"דינרי"]

שפחות מדינר כגון מעה פונדיון ואיסר. ועל זה מתרץ, שבאותו מקום לא עשו מכסף מטבע שהוא פחות מדינר. תוס' ד"ה אימא.

ולקמן אומרת הגמרא "פריטי דדהבא לא עברי אינשי", שבשום מקום לא עושים מטבע זהב פחות מדינה. שיטה מקובצת בשם תוס'.

119. הקשה בשיטה מקובצת: מדוע לא מתרצת הגמרא שמדובר כמו ברישא, שהיה כתוב "מטבע זהב בדינרין", שאי אפשר לומר שהתכוון לגרוטאות זהב?

ומתרץ, כיון שכתוב "בדינרין", ודאי הכוונה לדבר ששוה דינרים ולא דינרים עצמם. ואפילו אם כתוב במפורש "מטבע".

ימים "הראויים לנדה", ובהמשכם אחד עשר ימים "הראויים לזיבה".

שבעת הימים הראשונים שבמחזור, הנקראים "ימים הראויים לנדה", הם הימים שהם "עת נדתה", שבהם כל אשה רגילה לראות דם נדות. בימים האלה, אפילו את תראה את הדם במשך כל שבעת הימים, אין היא נעשית זבה (החייבת בקרבן) אלא היא נעשית "נדה" בלבד, וכיון שנפסק הדם, אפילו בסוף היום השביעי, היא יכולה לטבול מיד בערב, והיא תהיה טהורה מיד הן לבעלה והן לאכילת קדשים.

בתום שבעת ימי הנדה, מתחילים אחד עשר "ימים הראויים לזיבה". ימים אלו הם מכונים בלשון הכתוב, "לא עת נדתה", והיינו, שאין האשה רגילה להמשיך ולראות דם כעבור שבעת ימי הנדה. ולכן, אם אירע והיא כן ראתה בהם דם, במשך שלשה ימים רצופים, הרי היא נעשית "זבה". וכדי ליטוהר מטומאת זיבתה, היא צריכה לספור שבעה ימים נקיים מראיית דם, ולטבול. וביום השמיני עליה להביא קרבן "שתי תורים או שני בני יונה", האחד לחטאת והאחד לעולה.

מיד לאחר הטבילה היא מותרת לבעלה, אך עדיין היא אסורה באכילת קדשים, כדין

אומרים ש"כסף בדינרי" היינו כסף כשווי שני דינרי זהב. (123)

סיפא, הברייתא השניה, מדברת כגון **דכתב "דינרין"**, שמשמעותו דינרי כסף, ולכן כשכתוב "זהב בדינרין" היינו זהב בשני דינרי כסף. (124)

ודנה הגמרא: **ומנא תימרא**, מנין לנו **דשאני** שיש הבדל בין "דינרי" ל"דינרין"?

ומתוצאת הגמרא: **דתנן** במסכת כריתות: **האשה שהיו עליה ספק חמש לידות**, שהפילה חמש פעמים, ואינה יודעת מה הפילה, אם היה זה ולד, וחייבת להביא עליו קרבן יולדת, או שמא רוח בעלמא הפילה, שאינה חייבת להביא עליו קרבן.

או שהיו עליה **ספק חמש זיבות**, שראתה דם חמש פעמים [בחמשה מחזורים חדשיים], ובכל פעם נמשכה ראיית הדם שלשה ימים רצופים, אלא שהיא אינה יודעת אם הראיות הללו היו ב"ימי זיבתה", שבהם היא נעשית זבה החייבת בקרבן זבה, או אם היו ב"ימי נדותה", שבהם אינה נעשית זבה אלא היא נדה בלבד ופטורה מהקרבן.

לכל אשה יש מחזוריות של שמונה עשר יום לראית דם נדותה, שתחליתם הם שבעה

עיקר החילוק הוא בין "דינרין" ל"דינרי". תוס' ד"ה אמר. וראה מה שכתבו שם עוד.

124. "דינרי" משמע רק זהב. אבל "דינרין" משמע בין כסף בין זהב, והטעם בסיפא הוא משום ביד בעל השטר על התחתונה, שגם רב אשי מודה בזה לאביי שזה הטעם בסיפא. תוס'

123. וכל הברייתא מדברת ב"דינרי", גם הרישא "כסף דינרין ודינרין כסף", ובכל זאת הוא נותן לו רק כסף כי אי אפשר לפרש את הלשון באופן אחר. [וזה לא כהרשב"ם בעהרה הקודמת]. שאם נאמר שהרישא מדברת דוקא ב"דינרין", אם כן, מדוע צריכה הברייתא לחלק בין "כסף דינרין" בלי ב"ת לבין "כסף בדינרין" עם ב"ת, והרי

בזבחים, כדי שתוכל לאכול קדשים, די לה בהבאת קרבן אחד להתיירה באכילת קדשים, כיון שקרבן זה בא להשלים את הטהרה, הרי דינו כטבילה, וכשם שאדם אשר נטמא כמה פעמים, טבילה אחת מטהרת אותו מכולן, כך הקרבן הזה היחיד, מתיר ומוציא אותה מטומאת זיבה לגבי אכילת קדשים, מכל הזיבות או הלידות. (126)

ואין השאר עליה חובה! היא אינה צריכה להביא את יתר הקרבנות על ארבעת הספיקות של הזיבות או הלידות, (127) כיון שהקרבנות חטאת העוף על ספק יש בה ספק

"מחוסרי כפרה", עד שתביא את קרבנה למחרת.

לאחר אחד עשר "ימי הזיבה" חוזרים שוב הימים הראויים לנדה, שאם היא תראה באחד הימים הבאים דם, יתחילו מעתה שבעת ימי הנדה, ולאחריהם יבואו אחד עשר ימי הזיבה, וכן לעולם.

ולמרות שיש על אשה זו ספק שמא היא חייבת בחמשה קרבנות, בכל זאת היא **מביאה קרבן אחד בלבד**, של שני עופות, אחד לעולה ואחד לחטאת. (125) **ואוכלת**

ד"ה אמר.

125. ובילודת [עשירה] מביאה כבש לעולה ועוף אחד לחטאת.

126. גמרא שם בכריתות [ח א].

מקום, זה רק כאשר יש אפשרות להקדים את החטאת, שאז אפילו לא הקדימה היא כשרה מדין "כל הראוי לטבילה, אין טבילה מעכבת בו". אבל כאן, שהיא אינה יכולה להביא את החטאת ולקיים את מצות הקדימה של חטאת לעולה, הרי "אינו ראוי לטבילה" שאז הטבילה מעכבת בו.

ובעולת שלמה בכריתות כתב לתרץ על פי הכסף משנה, שאין עונשין כרת על הספק. והוא הדין שאין חייבין להביא קרבן מספק. ועוד תירץ, שהוא ספק ספיקא, ספק שמא ל א ילדה כלל, ואם תמצי לומר שילדה, שמא ילדה רק פעם אחת, ולכך אינה צריכה להביא רק עולת העוף אחת.

[וצריך עיון לכאורה על שני התירוצים, שאם כן, למה היה צריך רש"י לומר הטעם בחטאת העוף משום שבקושי התיירו לה והרי גם בחטאת העוף יש שני הטעמים הנ"ל?

ואפשר שכוונת רש"י לומר שבחטאת העוף לא רק שאינה מחוייבת מהטעמים הנ"ל אלא גם אסורה משום ספק חולין בעזרה.

וכן כתב בחשק שלמה שם, כי זה שהמשנה אומרת "ואין השאר עליה חובה", היינו על עולת העוף. כי על אף יכולה להביאה על תנאי, מכל

127. משמע שגם את עולת העוף אינה חייבת להביא. ולכאורה קשה, בשלמא חטאת העוף אי אפשר להביא בנדבה. אבל עולת העוף הרי יש עצה, שתעשה תנאי, שאם היא אינה חייבת בו שיהא קרבן נדבה [כפי שהיא באמת צריכה לעשות בעולת העוף היחידה שהיא מביאה כמבואר ברש"י בכריתות] ומדוע נפטרנה מלהביא את כל עולות העוף שהיא מסופקת בהן, כדין כל ספיקא דאורייתא לחומרא?

אלא, אומר המנחת חינוך [קסח], כיון שהדין הוא שהקרבנות חטאת קודמת לעולה, אם כן, כאן, שאינה יכולה להביא את החטאת, היא אינה מביאה גם את העולה. ולא מיבעיא לשיטות הראשונים שקדימת החטאת לעולה הוא לעיכובא ואפילו בדיעבד פסול הקרבן, אלא אפילו לפי השיטות שהיא רק לכתחילה, מכל

של הקרבת חולין על המזבח.⁽¹²⁸⁾ וגם את הקרבן האחד בקושי התיירו לה להביא, כדי שתוכל לאכול קדשים.⁽¹²⁹⁾

ואם היו עליה חמש לידות ודאות או חמש זיבות ודאות – מביאה קרבן אחד, ואוכלת בזבחים על ידו, שכאמור קרבן אחד מתיר לכל הלידות והזיבות. והשאר עליה חובה, היא חייבת להשלים את יתר הקרבנות.⁽¹³⁰⁾

מעשה היה שהתייקרו מחירי העופות ועמדו קינים בירושלים במחיר של דינרי זהב. כלומר, דינר זהב אחד לכל קן [קן הוא שתי תורים או שני בני יונה].

אמר רבן שמעון בן גמליאל: המעון הזה! [נשבע בבית המקדש] אם אלין הלילה עד

שיהו מחיר הקינים בדינרין של כסף. כלומר, עד שיוזלו מחירם [דינר כסף הוא אחד מכ"ה בדינר זהב].

נכנס לבית דין ולימר: האשה שהיו עליה חמש לידות ודאות או חמש זיבות ודאות, מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים, ואין השאר עליה חובה! שהיא אינה צריכה להביא את יתר הקרבנות, שאף על פי שמן התורה חייבת להביא את שאר הקרבנות כמו ששנינו לעיל, מכל מקום, הקל עליהם רבן שמעון בן גמליאל משום "עת לעשות לה" הפרו תורתך", כדי להביא להזולת הקינים, על ידי שלא יצטרכו לכל כך הרבה קרבנות. שאלמלי כן היו הנשים העניות נמנעות מלהביא אפילו קרבן אחד, והיו נכשלות באכילת קדשים בטומאה כשהן מחוסרות כפורים.⁽¹³¹⁾

מלאת של הלילה הקודמת נפטרת בקרבן אחד על שניהם. רשב"ם על פי הגמרא בכריתות.

131. רש"י בכריתות. ורבינו גרשום כאן כתב, שחשש שהנשים יתעכבו בירושלים עד שתשיג ידן לקנות את כל הקרבנות, ובינתיים יתבטלו מפריה ורביה.

והקשה בתפארת ישראל, אמנם יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה, אך מדוע הוצרך רבן שמעון בן גמליאל להורות להם שלא כדין ולפטור אותם לגמרי מיתר הקרבנות? והרי די היה שיוורה להם שבגלל היוקר הן יכולות בינתיים לעכב את יתר הקרבנות ואינן עוברות על איסור "בל תאחר", כי אונס רחמנא פטריה, וכאשר יוזלו העופות, יביאו את שאר הקרבנות?

ותירץ, שאז העשירות לא היו ממתנות ולא היה יורד מחיר העופות, לכן היה צריך רבן

מקום, לא מוטלת עליה חובה, מאחר שהעולה היא רק דורון, אינה חייבת להביא את כל החמש מספק, אבל חטאת העוף, אפילו אם תרצה להביא, אסורה, בגלל ספק איסור].

128. רש"י כריתות שם. והרשב"ם כאן כתב משום שהחטאת הזאת אינה נאכלת שמא היא חולין ונעשתה נבילה על ידי המליקה, ולכן אין מביאים לכתחילה קרבן שהולך לאיבוד.

129. הגמרא במסכת נזיר [כט א] לומדת מפסוק שאפשר להביא חטאת העוף על הספק [וכנראה שחז"ל למדו מהתורה לא התירה רק בקושי. וזה לשון החזון איש [נגעים יג ח] "שלא קיבלנו דין חטאת העוף על הספק אלא במחוסר הכשר".]

130. ובתנאי שכל לידה היתה אחר מלאת ימי טהרה של הלילה הקודמת, שאם ילדה בתוך ימי